

Tudor Arghezi

PAGINI ALESE

Versuri • Proză

Ediție îngrijită și tabel cronologic de
Mitzura Arghezi și Traian Radu

Ediție revăzută și adăugită

Cuprins

I. VERSURI

CUVINTE POTRIVITE (1927)

TESTAMENT	7
MELANCOLIE	8
CÂNTEC DE ADORMIT MITZURA	9
PLUGULE	10
TÂRZIU DE TOAMNĂ	10
PSALM (<i>Sunt vinovat că am râvnit</i>)	11
MORGENSTIMMUNG	12
CREION (<i>Vino joc de vorbe goale</i>)	13
PSALM (<i>Tare sunt singur, Doamne, și pieziș!</i>)	14
LUMINĂ LINĂ	15
DESCÂNTEC	15
INSCRIPȚIE PE O CASĂ DE ȚARĂ	16
CREION (<i>Obrajii tăi mi-s dragi</i>)	17
NICIODATĂ TOAMNA	18
CÂNTARE	18
PSALM (<i>Ruga mea e fără cuvinte</i>)	19
BELȘUG	20
EX LIBRIS	20
PSALM (<i>Nu-ți cer un lucru prea cu neputință</i>)	21
POATE CĂ ESTE CEASUL	22
PSALM (<i>Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere</i>)	23
ARHEOLOGIE	23
PSALM (<i>Pentru că n-a putut să te-nțeleagă</i>)	24
DRUM ÎN IARNĂ	25
CREION (<i>Trecând pe puntea-ngustă</i>)	26
INSCRIPȚIE PE UN PORTRET	27
OSEMINTE PIERDUTE	27
VODĂ ȚEPEȘ	28

ÎNTRU DOUĂ NOPTI.....	We know books	30
INSCRIȚIE PE O UȘE.....		30
DESPĂRTIRE.....		31
PSALMUL DE TAINĂ.....		31
ÎNTÂMPINARE.....		33
TU NU EȘTI FRUMUȘEA... ..		34
SFÂRȘITUL TOAMNEI.....		35
PSALM (<i>Vecinul meu a strâns cu nendurare</i>)		36
DUHOVNICEASCĂ.....		37
BUNA-VESTIRE.....		38
LINGOARE.....		40
RUGĂ DE SEARĂ.....		41
ZĂPADĂ.....		43
DE-A V-AȚI ASCUNS... ..		43
INCERTITUDINE.....		45

FLORI DE MUCIGAI (1931)

FLORI DE MUCIGAI.....	47
PUI DE GĂI.....	48
CINA.....	50
ION ION.....	50
TINCA.....	51
UCIGĂ-L TOACA.....	52
FĂTĂLĂUL.....	53
SICI, BEI.....	55
CÂNTEC MUT.....	56
MORȚII.....	57
ȘATRA.....	58
RADA.....	59
CEASUL DE-APOI.....	60

CĂRTICĂ DE SEARĂ (1935)

CUVÂNT.....	62
MĂ UIT.....	63
DE PAȘTI.....	64
PLOAIE.....	64
MIERE ȘI CEARĂ.....	65
HAR.....	66
VACA LUI DUMNEZEU.....	67

CÂNTEC DIN FLUIER.....	68
HAIDE	69
TRANSFIGURARE	70
LOGODNĂ (Vrei tu să fii pământul meu).....	70
MIRELE.....	71
ÎNGENUNCHIERE	72
CĂSNICIE	72
GHICITOAREA.....	73
O ZI.....	74
PRIVEGHERE	74
LOGODNĂ (Pe câmpul palid, în sulfină)	75

MĂRȚIȘOARE (1936)

NU AM.....	77
FRAGEDA	78
CUVINTE STRICATE.....	78
NU E.....	79

HORE (1939)

IARBA TREAZĂ.....	81
ÎN PERDEA.....	82
BURUIANĂ, NU ȘTIU CARE.....	82
FRUNZĂ PALIDĂ, FRUNZĂ GALBENĂ.....	83
COLIND.....	84
PUI DE VÂNT.....	85
O LĂCUSTĂ.....	86
VÂNT STRĂIN.....	87
BÂLCI ÎN ALDEBARAN	88
DENIE.....	89
CÂNTEC DE BOALĂ.....	90
DACICA	92
ÎNTR-UN LAC.....	93
DOI COPII S-AU DUS.....	93
CÂNTEC DE BUDUROI	94

HORE DE COPII

HORA LUI ESOP	95
EXAMEN DE UCENICI	97
HORĂ ÎN GRĂDINĂ.....	99

ALTE CUVINTE POTRIVITE (1940)

EPIGRAF	101
SUIȘ	101
INSCRIȚIE (<i>Când mi-a sărit pe dinainte</i>)	102
CREION (<i>Luna umblă printre case</i>)	103
PSALM (<i>Ca să te ating, târâș pe rădăcină</i>)	103
TOAMNĂ DE SUFLET	104
CIRIP	104
INSCRIȚIE PE UN CUȚIT	105
POST-SCRIPTUM	106

DIN ABECEDAR (1940)

IARNĂ BLAJINĂ	107
UNUI PRIETEN MIC	108
ALFABETUL	109

UNA SUTĂ UNA POEME (1947)

INSCRIȚIA CĂRȚII	112
ZIUA ALBĂ	113
ZIUA CENUȘIE	114
DOMNIȚĂ...	114
CÂND S-AR OPRI SECUNDA	115
PĂRETELE DE VAR	116
OGOR PUSTIU	116
BIVOLUL DE JAR	117
CE PLÂNGI?	118
PĂSTREAZĂ	119
COPILĂ	120
MĂ UIT LA FLORI	121
PSALM (<i>Făr-a te ști decât din presimțire</i>)	122
M-AU ÎNTREBAT	123
CÂND VENIRĂ	124
ALTĂ DATĂ	125
MĂRTURIE PE VIOARĂ ȘI ARCUȘ	126
INSCRIȚIE PE UN INEL	127
NOI MOȘTENIM	127

AU TRECUT.....	128
INSCRIȚIE PE TOBĂ.....	129
INSCRIȚIE PE UȘA POETULUI.....	129
INSCRIȚIE PE COTEȚUL LUI HOȚU.....	130
ACI, LA NOI	131

1907 – PEIZAJE (1955)

PE RĂZĂTOARE.....	133
STANE, CĂPITANE.....	133

STIHURI NOI (1956)

CREION (<i>În grădina-n care scriu</i>).....	136
CREION (<i>Fă-te, suflete, copil</i>).....	136
GIUVAIERE	137
CUIUL.....	138

CÂNTARE OMULUI (1956)

MÂNA LUI.....	140
OM CU OM.....	141
CEL CE GÂNDEȘTE SINGUR	141

STIHURI PESTRIȚE (1957)

BALADA MAEȘTRILOR.....	143
ACUL ȘI AȚA.....	144
SCÂNDURA	147
O FURNICĂ	148
GREIERELE.....	149
VISCOLUL	151

II. PROZE

CE-AI CU MINE, VÂNTULE? (1937)

CE-AI CU MINE, VÂNTULE?.....	157
CULEGĂTORUL DE SEMNE.....	158
LUMINA.....	160

CURTEA VECHÉ.....	161
MARGINEA.....	163
STEAUA LUNGĂ.....	165
TÂRLA.....	167
TOCILA.....	168

PE O PALMĂ DE ȚĂRÂNĂ (1965)

PE O PALMĂ DE ȚĂRÂNĂ	171
TRIFOIUL.....	172
ACASĂ, LA NOI	173
PORUMBIEII	175
ȚESTOASA	177
OLOAGA.....	179
CRI-CRI	180
UN BASM DE CINCI MINUTE	181
FURNICILE	183
MURGUL.....	188
BAIA VRĂBIILOR	190
ZDREANȚĂ.....	192
NEA ȘI PUZDERII	194
IDILA	195
O PASĂRE NOUĂ.....	197
BASMUL	198

CU BASTONUL PRIN BUCUREȘTI (1968)

CUVÂNT ÎNAINTE.....	200
BUCUREȘTII.....	207
CIȘMIGIU	209

CUVINTE POTRIVITE (1927)

TESTAMENT

Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte,
Decât un nume adunat pe-o carte.
În seara răzvrătită care vine
De la străbunii mei până la tine,
Prin râpi și gropi adânci,
Suite de bătrânii mei pe brânci,
Și care, tânăr, să le urci te-așteaptă,
Cartea mea-i, fiule, o treaptă.

Așeaz-o cu credință căpătâi.
Ea e hrisovul vostru cel dintâi,
Al robilor cu săricile, pline
De osemintele vărsate-n mine.

Ca să schimbăm, acum, întâia oară,
Sapa-n condei și brazda-n călimară,
Bătrânii-au adunat, printre plăvani,
Sudoarea muncii sutelor de ani.
Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite
Eu am ivit cuvinte potrivite
Și leagăne urmașilor stăpâni.
Și, frământate mii de săptămâni,
Le-am prefăcut în versuri și-n icoane.

Făcui din zdrențe muguri și coroane.
Veninul strâns l-am preschimbat în miere,

Lăsând întreagă dulcea lui putere,
Am luat ocară, și torcând ușure,
Am pus-o când să-mbie, când să-njure.
Am luat cenușa morților din vatră
Și am făcut-o Dumnezeu de piatră,
Hotar înalt, cu două lumi pe poale,
Păzind în piscul datoriei tale.

Durerea noastră surdă și amară
O grămadă pe-o singură vioară,
Pe care ascultând-o a jucat
Stăpânul, ca un țap înjunghiat.
Din bube, mucegaiuri și noroi
Iscaț-am frumuseți și prețuri noi.
Biciul răbdat se-ntoarce în cuvinte
Și izbăvește-n cet pedepsitor
Odrasla vie-a crimei tuturor.
E-ndreptățirea ramurei obscure
Ieșită la lumină din pădure
Și dând în vârf, ca un ciorchin de negi,
Rodul durerii de vecii întregi.

Întinsă leneșă pe canapea,
Domnița suferă în cartea mea.
Slova de foc și slova făurită
Împărechiate-n carte se mărită,
Ca fierul cald îmbrățișat în clește.
Robul a scris-o, Domnul o citește,
Fără-a cunoaște că-n adâncul ei
Zace mânia bunilor mei.

MELANCOLIE

Am luat ceasul de-ntâlnire
Când se turbură-n fund lacul
Și-n perdeaua lui subțire

Își petrece steaua acul.

Câtă vreme n-a venit
M-am uitat cu dor în zare.
Orele și-au împletit
Firul lor cu firul mare.

Și acum c-o văd venind
Pe poteca solitară,
De departe, simt un jind
Și-aș voi să mi se pară.

CÂNTEC DE ADORMIT MITZURA

Doamne, fă-i bordei în soare,
Într-un colț de țară veche,
Nu mai nalt decât o floare
Și îngust cât o ureche.

Și-n pridvor, un ochi de apă
Cu o luntre cât chibritul,
Ca-n crâmpeiu lui să-ncapă
Cerule tău și nesfârșitul.

Dă-i un fluture blajin
Și o broască de smarald.
Și-n pădurea de pelin
Fă să-i stea bordeiul cald.

Și mai dă-i, Doamne, vopsele
Și hârtie chinezească,
Pentru ca, mânjind cu ele,
Slava ta s-o zmângălească.

Și când totul va fi gata
S-o mută la ea și tata.

Plugule, cin' te-a născocit,
Ca să frământa a șesurilor coaje
Și să-nlesnești îndătinata vraje
De-a scoate-n urmă-ți bobul însutit?

Cine ți-a pus cuțitul în pământ
Și a pornit cu soarele întâiul,
Hotărnicind moșiei căpătâiul,
Și dumaticatul socotitu-și-l-a sfânt?

Cine-a purces în ploaie și furtuni
Și a brăzdat în negură și zloată
Șesul blajin și gras, întâiași dată,
Cu blesteme, nădejdi și rugăciuni?

S-a-ndătinat copilul cel pitic
Să are și să strângă avuție.
Osânda și-a schimbat-o-n bucurie,
Clădindu-și slăvi și veacuri cu nimic.

TÂRZIU DE TOAMNĂ

Prin singurătatea lui brumar
Se risipește parcul, cât cuprinzi,
Învăluit în somnul funerar
Al fumegoaselor oglinzi.

Căci prin mijlòc, bolnàv de mii de ani,
Întunecat în adâncimi un lac e-ntins,
Și sângele, din vii și din castani,
Pe fața ruginie a undelor s-a prins.

Tristețea mea străvede printre arbori zarea,
Ca-ntr-un tablou în care nu-nțelegi:

Boschet sau așteptare oprește-n fund cărarea?
Și liniștea-i ecoul buchetelor pribegi.

Spital de întristare, de căință,
În care-ți plângi iubirea nentâmpată
Și-ți amintești cu dor, cu-o suferință,
Făptura nentâlnită niciodată.

Molifți, câțiva, s-au întâlnit departe,
Pe când murmurul parcului se roagă...
Se-nchide înserarea ca o carte
Și sufletul în foi, ca o zălogă.

PSALM

Sunt vinovat că am râvniț
Mereu numai la bun oprit.
Eu am dorit de bunurile toate.
M-am strecurat cu noaptea în cetate
Și am prădat-o-n somn și-n vis,
Cu brațu-ntins, cu pumnu-nchis.
Pasul pe marmur, tăcut,
Călca lin, ca-n lut,
Steagul nopții, desfășat cu stele,
Adăpostea faptele mele
Și adormea străjerii-n uliți
Răzimați pe sulii.
Iar când plecam călare, cu trofee,
Furasem și câte-o femeie
Cu părul de tutun,
Cu duda țâții neagră, cu ochii de lăstun.
Ispitele ușoare și blajine
N-au fost și nu sunt pentru mine.
În blidul meu, ca și în cugetare,
Deprins-am gustul otrăvit și tare.
Mă scald în gheață și mă culc pe stei,

Unde dă beznă, eu frământ scânteii,
Unde-i tăcere, scutur cătușa,
Dobor cu lanțurile ușa.
Când mă găsesc în pisc
Primejdia o caut și o isc,
Mi-aleg poteca strâmtă ca să trec,
Ducând în cârcă muntele întreg.
Păcatul meu adevărat
E mult mai greu și neiertat.
Cercasem eu, cu arcul meu,
Să te răstorn pe tine, Dumnezeu!

Tâlhar de ceruri, îmi făcui solia
Să-ți jefuiesc cu vulturii Tăria.

Dar eu, râvnind în taină la bunurile toate,
Ți-am auzit cuvântul zicând că nu se poate.

MORGENSTIMMUNG

Tu ți-ai strecurat cântecul în mine
Într-o dup-amiază, când
Fereastra sufletului zăvorâtă bine
Se deschisese-n vânt,
Fără să știi că te aud cântând.

Cântecul tău a umplut clădirea toată,
Sertarele, cutiile, covoarele,
Ca o lavandă sonoră. Iată,
Au sărit zăvoarele,
Și mânăstirea mi-a rămas descuiată.

Și poate că nu ar fi fost nimic
Dacă nu intra să sape,
Cu cântecul, și degetul tău cel mic,
Care pipăia mierlele pe clape –

Și-ntreaga ta făptură, aproape.

Cu tunetul se prăbușiră și norii
În încăperea universului închis.

Vijelia aduse cocorii,
Albinele, frunzele... Mi-s
Șubrede bârnela, ca foile florii.

De ce-ai cântat? De ce te-am auzit?
Tu te-ai duminat cu mine vaporos –
Nedespărțit – în bolți.
Eu veneam de sus, tu veneai de jos,
Tu soseai din vieți, eu veneam din morți.

CREION

Vino joc de vorbe goale.
Suntem singuri. Ce să-i spun?
Numai gura dumisale
Se aude subț un prun.

Plouă crengile lui rouă.
Cade câte-o picătură,
Una-n păr, găteală nouă,
Una-n gene, alta-n gură.

Floarea mică, iarba toată,
Sub dantela albei rochi,
Spre genunche ridicată,
Plină-i de pândiri de ochi.

Aerul o strânge. Cerul
O dogoare și-o sărută.
Unde trece-n câmp, ca fierul,
Țara caldă face-o cută.

Numai ochiul meu nu-l poate
Spune nici pe jumătate.

PSALM

Tare sunt singur, Doamne, și pieziș!
Copac pribeag uitat în câmpie,
Cu fruct amar și cu frunziș
Țepos și aspru-n îndârjire vie.

Tânjesc ca pasărea ciripitoare
Să se oprească-n drum,
Să cânte-n mine și să zboare
Prin umbra mea de fum.

Aștept crâmpoie mici de gingășie.
Cântece mici de vrăbii și lăstun
Să mi se dea și mie,
Ca pomilor de rod cu gustul bun.

Nu am nectare roze de dulceață,
Nici chiar aroma primei agurizi,
Și prins adânc între vecii și ceață,
Nu-mi stau pe coajă moile omizi.

Nalt candelabru, strajă de hotare,
Stelele vin și se aprind pe rând
În ramurile-ntinse pe altare –
Și te slujesc; dar, Doamne, până când?

De-a fi-nflorit numai cu focuri sfinte
Și de-a rodi metale doar, pătruns
De grelele porunci și-nvățăminte,
Poate că, Doamne, mi-este de ajuns.

În rostul meu tu m-ai lăsat uitării
Și mă muncesc din rădăcini și sânger.
Trimite, Doamne, semnul depărtării,
Din când în când, câte un pui de înger,

Să bată alb din aripă la lună,
Să-mi dea din nou povața ta mai bună.

LUMINĂ LINĂ

Cum te găsești, ușoară zburătoare,
Zăcând aci, pe-o margine de drum,
Și nu dormind într-un polen de floare,
Învăluită-n aur și parfum?

Neascultând de vântul de la stup,
Te-ai aruncat în plasa verde-a zilei
Și darurile-acum, ale zambilei,
Puterile-amorțite ți le rup.

Voind să duci tezaurul de ceară,
Te prăbușiși din drumul cel înalt.
Cine-o să vie, trupul tău de-afară
Să-l caute și-n jur să sufle cald?

Cu aripa-n țărână și în vis,
Strânge la piept comoara ta deplină.
Cât te iubesc, frumoasa mea albină,
Că sarcina chemării te-a ucis!

DESCÂNTEC

Lacăte, cine te-a închis
La ușa marelui meu vis?
Unde ni-i cheia, unde-i păzitorul,

Să sfărâme zăvorul
Și să vedem în fundul nopții noastre
Mișcându-se comorile albastre?

Un pas din timp în timp, greoi,
Se-apropie, dar a trecut de noi.

Toți pașii se sfârșesc și pier
Pentru urechea ta de fier.

De-o vână-ntoarsă peste tine
Cred că atârnă din văzduh glicine

Și, de pe bolți, zorele

Și muguri și ciorchini de stele.

Cine va pune-n ușa noastră cheie

O singură scânteie?

Lumina ochiul și-l așază

Și-n încăpere caută să vază.

Lacătul simte și tresare

Cu bezna mea, ca de o sărutare.

Stea, nu poți tu intra-n veriga lui

Și lacătul tăcerii să-l descui?

INSCRIPȚIE PE O CASĂ DE ȚARĂ

Te-am ridicat pe-o coastă cu izvoare
Și-mprejmuindu-ți liniștea cu aștri,
Te las albind prin pomi, din depărtare,
Cuib fermecat, ca de cocori albaștri.

Din prispa ta vreau să-mi aduc aminte,
Din geamul tău gândi-voi la trecut,
Privind în sus, la pasările sfinte,
Ce-n streășini cuib de-argilă și-au făcut.

Voi îngriji ca-n fiecare seară
Să-ți ardă-n vârful nestinsa noastră stea,
Pe care voi aprinde-o solitară
Cu sufletul și ruga mea.